

Түркістан аудандық Кеңес атқару комитетінің 30.07.1960 жылғы № 204 шешімімен «Аудандық халыққа білім беру бөлімінің өтініші бойынша 1960 жылдың 1 қыркүйегінен бастап жоспарланған мемлекеттік мектеп-интернаты Қызыл-Әскер орта мектебіне берілсін». Еңбекшілер депутаттары аудандық Кеңесінің атқару комитеті ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:

1. Қ-Әскер орта мектебінен жоспарланған 30 орындық мемлекеттік мектеп-интернаты алынып, Алтынсарин атындағы бастауыш мектебіне берілсін. (1. № 29-қ, 2-т, 4-б, 28-к, 44-п;)

Түркістан аудандық Кеңес атқару комитетінің 12.08.1961 жылғы № 198 шешімі Сталин атындағы және «Победа» колхозының «Қызыл-Әскер» және Победа орта мектебінің базасында қосымша мектеп-интернат ашу туралы» өтініші бойынша. 1961-1962 оқу жылының басынан 150 орындық Қызыл-Әскер орта мектебінің және 150 орындық Победа орта мектебінің базасында мектеп-интернат ашу. (1. № 35-қ, 2-т, 23-б, 168-к, 61-п;)

Түркістан аудандық Кеңес атқару комитетінің 15.02.1992 жылғы № 57 шешімі «Шорнақ ауылдық Кеңесіндегі «Қызыл -Әскер» орта мектебінің атын өзгертіп Х.Жумадуллаев есімін беру туралы»

Халық депутаттары аудандық Кеңесі атқару комитеті халық депутаттары Шорнақ селолық Кеңесінің № 16 24.09.1991 жылғы қаулысы, «Қызыл-Әскер» орта мектебінің 04.09.1991 жылғы жалпы жиналысының қарарын қарап және Қазақ ССР-інің әкімшілік-территориялық құрылымы мәселелерін шешу тәртібі туралы 15.02.1984 жылғы Ережесіне сүйене отырып Қарар етеді:

1. Шорнақ селолық Кеңесіндегі «Қызыл-Әскер» орта мектебінің аты өзгертіліп, оған Х.Жумадуллаевтың есімі берілсін. (1. № 35-қ, 2-т, 148-б, 1237-к, 35-п;)

Түркістан қаласы әкімдігінің 19.05.2009 жылғы №1561 қаулысы негізінде

«Қызыл-Әскер орта мектебі» мемлекеттік мекемесі, «Қызыл-Әскер жалпы орта мектеп» мемлекеттік мекемесі болып қайта аталсын. (1. №174-қ, 1-т, 89-б, 826-к, 48-п;)

Түркістан қаласы әкімдігінің 01.06.2012 жылғы №685 қаулысы негізінде «Қызыл-Әскер жалпы орта мектеп» мемлекеттік мекемесі, «Түркістан қаласының білім бөлімінің Қызыл-Әскер жалпы орта мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесі. (5. №174-қ, 1-т, 118-б, 1016-к, 108-п;)

Түркістан облысы әкімдігінің 23 желтоқсан 2022 жылғы № 263 қаулысы негізінде Сауран ауданының адами әлеуетті дамыту бөлімінің «Қызыл-Әскер» жалпы орта мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі Сауран ауданының адами әлеуетті дамыту бөлімінің «Жұмабек Тәшенов атындағы жалпы орта мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі болып қайта аталды.

Түркістан облысы әкімдігінің 28 тамыз 2023 жылғы № 180 қаулысына сәйкес Сауран ауданының адами әлеуетті дамыту бөлімінің «Жұмабек Тәшенов атындағы жалпы орта мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі Сауран ауданының білім бөлімінің «Ж.Тәшенов атындағы жалпы білім беретін мектеп» коммуналдық мемлекеттік мекемесі болып қайта аталды.

II - тарау

Тарихы терең алтын ұя мектебім.

Шорнақ ауыл әкімшілігіне қарасты «Қызыл әскер» жалпы орта мектебі қарт Қаратау жотасының оңтүстігінде «Сырдария» өзенімен Қаратау тауының аралығында көне тарихи Түркістан қаласының батысында 20 шақырым жерде орналасқан. Қаламыздағы көне білім ордасында жас шәкірттерге тәлімді тәрбие мен саналы білім беруде. Әр жылдары ұлағатты ұстаздар мен ұстаздардың ұстазы болып қарқынды еңбек еткен азаматтар есімі халық жадында ел есінде, шәкірттерінің мақтанышы. Білім ордасы алғашқы рет 1929-1933 жылдары жеке үйде балалардың сауатсыздығын жою мақсатында «Бастауыш сауаттандыру мектебі» болып Мажид қары Ашрафидің басшылығымен ашылды. Ұстаз өзінің Бұхара, Ташкент қалаларындағы медреселерден алған білімімен 23 балаға әліппені үйретуді бастады. Ауыл балаларының сауаты ашылғанына қуанған ел ұл-қыздарын мектепке көптеп бере бастады. Алғашқы мектепте оқулықтардың болмауы, жетіспеуі 1933-1941 жылдары ұстаз басшы болған Арзиметов Машрафқа да көп қиындық келтірді. Бұл азаматтар көптеген қиыншылықтарды жеңе отырып, шәкірттерді мектепке оқуға көптей тартып бастауыш мектеп көлемінде өздерінің «Қарнақ» медресесінде оқыған білім аясында балалардың сауатын ашты. Білімі кеңейе түскен ұстаздар мектепті жеті жылдық жаппай сауатсыздықты жою мектебі дәрежесіне көтерді.

«Алғашқы мектеп 4 бөлмеден тұратын шағын ғана үй болып салынды. Біздер сыныпта 14 оқушы болдық. Барлығының да білімге деген құштарлықтары зор еді. Бұған дейін қазіргі мектеп ауласынан сәл әріде ескі үйде балалар сауаттанған екен. Біздің ұстазымыз Сахи Мырзахмет ағай еді. Ұлы Отан соғысына қатысқан ардагер ұстаз өте сауатты, талапшыл, аздап қаталдығы да бар еді. Балалар жүрегіне жол таба біліетін ұстазымыз бізге көп нәрсені үйретті. Мектеп 7 жылдық еді. Әрі қарай білім алу үшін

Шорнак ауылындағы мектепке барушы едік. Біздер 8- сыныпты Шорнақтағы мектепте бітірген соң ауылдағы мектепте 10 жылдық болып материалдық базасы үлкейді. Біздер осылайша 8- сыныпты екі рет оқып шықтық. Кейіннен өзім де осы мектепте 40 жылға жуық ұстаздық еттім. Өзіме білім берген ұстаздарымның жарқын бейнелері жанымда үнемі қамқоршым болып жүргендей, мектептің әрбір тасы мен үшін ыстық естелік еді. Осылайша 1949 жылы мектептің алғашқы түлектері болып 14 оқушы бітіріп шықтық»- деп еске алады осы мектептің алғашқы түлектерінің бірі Жумадуллаев Халилулла ағай. Жоғары білімді тарих пәні мұғалімі Хамит Жумадуллаев ұстаздарға басшылық жасап, ұстаздар құрамының артуына, шәкірттер санын 27 оқушыдан 246 оқушыға дейін көтерді. Ел қоныс танып, бала санының көбеюіне байланысты мектепке айналдырып 1939 жылы жаңа мектеп құрылысын бітірді. 1949 жылы мектеп бітіруші алғашқы түлектер жаңа өмірге аттанды. 1954-1968 жылдары мектепке басшылық жасаған Әбіш Жумадуллаев ұстаздардың білімділігін арттыруға, білім сапасының сапалы болуына мектептің материалдық техникалық базасын нығайтуға көп еңбек сіңірді. Өзі тарих пәні мұғалімі бола жүріп оқушы санын 368 оқушыға жеткізді. 1968-1978 жылдары химия биология пәні мұғалімі Абдувахаб Жиенбаев ұстаздарға басшылық жасап мұғалім кадрларды қалыптастырды. Ауылда ұстаз кадрлардың қалыптасуына мектеп ұстаздарын 78-ге жеткізді. Мектептің материалдық базасы нығайып 620 оқушыға арналған Түркістан ауданындағы алғашқы мектеп. Қазіргі ғимарат сол кездегі Ленинизм колхозының төрағасы Х Жумадуллаевтың тікелей басшылығымен салынды.

1978-1987 жылдары Хамид Жумадуллаев «Ленинизм» колхоз төрағалығымен мектеп ұжымын басқаруға ауысты. Оқушы контингентінің 620дан 720 ға көбеюіне байланысты, мектеп жанында 8 бөлмелі оқу тәжірибе шеберханасын салынды.

1987-1992 жылы оқыған осы мектеп түлегі өзбек тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі Сұлтанбай Халдарбеков Ғаниұлы ұстаздармен шәкірттерге басшылық жасап мектептің

материалдық техникалық базасын нығайтып 8 бөлмелі оқу шеберханасын толық пайдалануға берді.

Мектеп ауласының көгалдандыру жұмыстарын әрі қарай жалғастырып жылу жүйесін тиімді тәсілмен жұмыс істету режиміне көшірілді. Хамид Жумадуллаев ұстаздардың біліктілігін арттыруда шәкірттердің білім сапасын көтеруге ат салысып аянбай еңбек етті. Осы еңбегінің нәтижесінде «Халық мұғалімі» мен «Құрмет белгісі» орденімен марапатталды.

1992-1996, 2006-2010 жылдары Ахметов Сейілхан Ыбыханұлы басшылық жасады. Педагогикалық іс-тәжірибелердің облыс, Республика көлемінде таратылуына ғылыми негізінде тұжырымдап, пәндік олимпиадалардың Республикалық жеңімпаздарын шығарды. Мектеп аудан көлеміндегі іргелі үлгілі мектептер қатарына қосылып озып педагогикалық іс-тәжірибелерді тарату орталығына айналды. Бірнеше рет Республикалық, облыстық семинар, басқосулар Республикалық санаулы мектептердің іс-тәжірибелері өндірісіне енгізілді. Оқушылары ҰБТ нәтижесі бойынша оқу гранттарын жеңіп алып, ұстаздар еңбегін ақтады. 2004-2005 оқу жылдары мектеп қала көлеміндегі алғашқы бестіктен көрінді.

Облыс көлеміндегі таңдаулы он мектеп қатарына ілінді.

1998-2006 жылдары физика пәні мұғалімі Асалат Жиенбаева Абдувахабқызы басшылық жасап мультимедия компьютер сыныптарының жабдықталуына үлес қосып, жеке автономды жылу жүйесін іске қосты. Мектеп жанынан қосымша 8 бөлмелі мектеп бөлмесінің іргетасын қалатты. Мектепшілік көгалдандыру, мәдени спорттың базасын нығайту жұмыстары нақты қолға алынып, мектеп ғимараты оқу кабинеттері заман талабына сай жабдықталды. Мектеп ауласына артизан құдығын бюджеттен тыс қаржыға қаздырып, қазіргі 250 түп жеміс ағаштары егіліп жемісін беріп келеді. 2006 жылы Жиенбаева Асалат құрметті зейнеткерлікке шықты.

2010 жылдан бастап мектеп директорлығына

Бегметова Дларам Абылайқызы тағайындалды. Бүгінгі таңда ұстаздар мен шәкірттерге басшылық жасап көптеген и

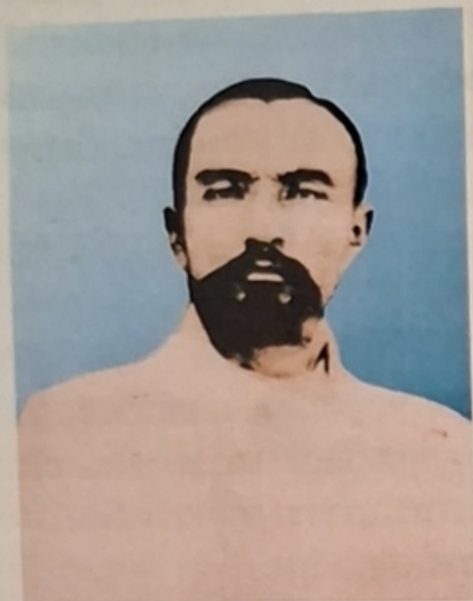
істердің ұйытқысы болып келеді. Талапты дұрыс қоя білетін білікті басшы. Оқушылардың білім сапасын арттыруды, мұғалімдердің заман талабы мен ағымына сай үнемі білімдерін жетілдіріп ізденісте болуларын жіті бақылап отыратын мектеп басшысы, ауыл ақсақалдарының да алғысын алып үлгерген. Егемен еліміздің жас ұрпақтарын білімді, жан-жақты жарасымды дамыған тұлға етіп тәрбиелеу ұстаз алдындағы міндет. Д.Бегметованың басшылығында білім мен тәрбие беру ісінде бірқатар жетістіктерге қол жеткізілді. Биылғы 2012-2013 оқу жылында ҰБТ көрсеткіштері бойынша орта балл 80,83 % құрап қалалық білім бөлімі тарапынан «Үздік директор» номинациясын иеленді.

Бойында қайрат жігері тасыған, ақылы мен парасаты келіскен, шәкірттердің жүрегіне жол таба білген, тәжірибесі мол мектеп басшысы мектептің абыройын, ұстаз беделін арттыруда «Білім мен тәрбие егіз» ұстанымын алдына мақсат еткен жан.

III – тарау

Мектепті алғаш басқарған ұстаздар.

Мажид қары Ашрапқожаұлы

(Мажит Ашрапов) 1886 жылы Түркістан қаласында туылған. Ата-аналары Ашрапқожа мен Халисабиби сауатты кісілер болған. Ол жас шағында, ата-анасынан сауатын ашқан. Содан соң Бұхарада «Мири-Араб» медресесінде оқып, Ташкенттегі «Кукалдаш» медресесінде білім алған. Араб, парсы тілдерін жақсы меңгергені үшін «қары»

атанған. Астрономия, тарих, география, математика пәндерін араб, парсы тілінен еркін аударып, жақсы білген. Бұхарада оқып жүргенде қанатты сөздерді жазып, Бұхар әмірлігіне берген. Патша Әмір Соид Алимхан Мажид қарыға өз қолымен тон тақия, сынды бастан-аяқ киімді сыйға тартқан. Ол өте кішіпейіл жан болған «Менің алған білімдерім өте көп еді, бірақ оны жүзеге асыра алмадым. Өйткені Октябрь Революциясынан кейін заман өзгеріп кетті»- деп айтқан екен.

Кеңес үкіметі тұсында Мажит қары ұстаз болып, балалардың сауатын алғашқы ашқандардың бірі. Алғаш рет Хамза мектебінде (бұрынғы Калинин) ұстаздық еткен. Сол жылдары Жазушы Хамза Хакімзада Ниязий Түркістанға келіп, сол мектепте балалардың сауатын бірге ашқан екен. Кейін Шорнақ, Сунақ ауылындағы мектептің ашылуына қызмет еткен. 1929-1933 жылдары мектепті басқарған. Алғаш рет 23 оқушымен бастауыш сынып мұғалімі болып сауат ашудан бастап, кейіннен тарих, география пәндерінің мұғалімі болып білім берген. 1983 жылы 97 жасында Түркістан қаласында дүниеден өткен.

Арзиметов Машрап

мектепті 1933-1941 жылдары басқарған 1905 жылы Шорнақ ауылы «Қосмезгіл» бөлімшесінде туылған. Ташкент қаласындағы «Жадид» медресесін бітірген. 6 бөлмелі сынып ғимаратын салдырып 63 оқушыны бастауыш мектепті бітіртті. Халық арасында сауатсыздықты жоюға, және халықтың әлеуметтік жағдайының жақсаруына ат салысты. 3 ұл қыз тәрбиелеп өсірген. Ұрпақтары «Қосмезгіл» ауылында тұрады.

Жумадуллаев Хамид

1922 жылы Шорнақ ауылында туылған. Ташкент Педагогикалық Университетін тарих мамандығы бойынша бітірген. Мектеп ғимаратын 10 сынып бөлмелеріне жеткізіп, он жылдықты бітіруші 14 алғашқы түлектерді шығарды. 1959-1963 жылдары Қазақ ССР Жоғарғы Советтінің депутаты. 1978 жылы Ленинизм колхозының

төрағасы.

«Октябрь Революциясы Еңбек Қызыл Ту Құрмет белгісі» орден, медалдар иегері. 1978-1987 жылдары мектеп директоры болып қызмет атқарған. 3 ұл 3 қыз тәрбиелеп өсірген. Ұл-қыздары түрлі мамандықтар бойынша еңбек етеді. Ұлы Бұрхан шаруашылық ғылымдарының кандидаты.

Жумадуллаев Әбіш

1922 жылы Шорнақ ауылы «Қосмезгіл» бөлімшесінде туылған. Ташкент Педагогикалық Университетін тарих мамандығы бойынша бітірген. 1943 жылы «Қызыл жұлдыз» орденімен марапатталған. 1951-1953 жылдары Түркістан аудандық

білім бөлімі маманы болып қызмет істеген.

8 бөлмелі сынып ғимаратын салдырды. Қазақ ССРі халық ағарту ісінің үздігі. Қазақстан мұғалімдер Съезінің делегаты. Еңбек Қызыл ту ордені және бірнеше медальдар мен төс белгілердің иегері. 1954-1968 жылы мектеп директоры болып қызмет атқарған. Ұлы Отан соғысының ардагері.

Жиенбаев Вахаб

1922 жылы Шорнақ ауылы Қосмезгіл бөлімшесінде туылған. Ташкент Педагогикалық университетін химия биология мамандығы бойынша бітірген. Түркістан ауданы көлемінде алғашқы типтік жобадағы қазіргі мектеп ғимаратын «Ленинизм колхозы» төрағасы

Х.Жумадуллаевтың тікелей басшылығымен салдырды. Қазақ ССР Халық ағарту ісі үздігі Қазақстан мұғалімдер съезінің делегаты. 1968-1978 жылы мектеп директор қызметін атқарған. Ұлы Отан соғысының ардагері

Халдарбеков Султанбай

1949 жылы Шорнак ауылында туылған. 1966 жылы «Қызыл-Әскер» жалпы орта мектебінде оқып бітіріп, 1966-1967 жылдар аралығында бастауыш сынып мұғалімі курсын бітірді. 1967 жылы еңбек жолын «Қызыл-Әскер» жалпы орта мектебінде тәрбиеші болып жұмысын бастады. 1969 жылдан бастауыш сынып мұғалімі болып жұмыс істеді. 1976 жылы Низами атындағы Ташкент педагогика институтын өзбек тілі және әдебиеті пәні бойынша бітірді. 1973-1975 жылдарда Совет Армиясы қатарында болды. 1975 жылдан бастап өзбек тілі және әдебиеті пәнінен сабақ бере бастады. 1985 жылы тамыз педагогика оқуында «Ғафур Ғұлам өмірі мен шығармашылығы тақырыбында оқыған баяндама бойынша I-орынды иеленіп, мақтау қағазымен марапатталды. 1986 жылы Шымкент қаласындағы педагогика оқуына қатысып III-орынды иеленді. 1986 жылы тамыз айынан «Қызыл- Әскер» жалпы орта мектебінде оқу ісі меңгерушісі, 1987 жылы тамыз айынан бастап сол мектепке директор қызметтерін атқарған ұстаз бүгінде құрмет демалысында.

Жиенбаева Асалат

1952 жылы Шорнак ауылында 19 желтоқсан күні дүниеге келген. 1960-1970 жылдар Қызыл әскер мектебін бітірген. мектеп бітірген соң Сам ПУ-дың физика факультетіне оқуға түсті. 1975 жылы жоғары оқу орнын бітіріп, «физик» квалификациясын алған. 1975 жылдың қыркүйек айынан Қызыл әскер орта мектебіне физика пәні бойынша мұғалімі болып еңбек жолын

бастады. 1977 жылдан 1986 жылдар аралығында бастауыш комсомол ұйымының хатшысы болып қосымша жұмыс атқарды. 1980 жылы КПСС қатарына қабылданып, 1982 жылдан 1986 жылға дейін мектеп бастауыш партия ұйымының хатшысы болып, қосымша жұмыс атқарды. 1985 жылы аға мұғалім атағына ие болды. 1986 жылдан 1998 жылға дейін бірінші орынбасары лауазымын атқарды. 1998 жылы қыркүйек айынан бастап Қызыл әскер мектебінің директоры етіп тағайындалған. Сол лауазымда 2006 жылға дейін мектеп директоры қызметін атқарған ұстаз бүгінде немерелерінің сүйікті әжесі.

Ахметов Сейілхан

1956 жылы Шорнақ ауылы «Қосмезгіл» бөлімшесінде туылған. 1979 жылы Қазақ Мемлекеттік Ұлттық университетінің филология мамандығы бойынша бітірген. Түркістан аудандық комсомол, партия комитеттерінің қызметкері және Созақ ауданында мектеп басшысы қызметін

атқарды. 1992-1998 және 2006-2010 жылдары мектеп директоры қызметін атқарды. Мектептің материалдық техникалық базасын нығайту көгалдандыру мақсатында және бастауыш сыныптарға арнайы ғимарат бюджеттің қаржысысыз салдырды. Мектеп ауласына жеміс ағаштарын ектіріп бау-бақшаға айналдырды. Аудан, облыс әкімдерінің және білім бөлімдерінің мақталау қағаздарымен марапатталды. «Білім асыл қазыналы сандық, онсыз ашатын кілт — еңбек» деген ұстанымы бар ұстаз бүгінде осы аталған мектепте балаларға білім мен тәрбие беруде тынымсыз еңбек етіп келе жатқан ұстаз.

Бегметова Дларам Абылайқызы

1962 жылы 15 қазанда Түркістан қаласында дүниеге келген. Әкесі Бегметов Абылай, анасы Бегметова Апаш 9 ұл-қыз өсірген үлкен отбасында тәрбиеленді. 1980 жылы Бабайқорған ауылында Куйбышев атындағы орта мектепті үздік бітіріп, 1980-1985 жылдары Ташкент «Низами» атындағы педагогикалық институтының математика

факультетін бітірді. Сол жылдан бастап М.Мәметова мектебінде еңбек жолын бастады.

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға ,Ақырын жүріп анық бас, еңбегің кетпес заяға» -демекші еңбек жолында бірнеше қалалық, облыстық байқаулар мен олимпиада жеңімпаздарын даярлаған білікті ұстаз. «Ұстазы жақсының ұстамы жақсы» дегендей шәкірттері Республикамыздың түкпір- түкпірінде түрлі мамандық иелері атанып еңбек етуде. 2010 жылы Қалалық білім бөлімі білікті ұстазға сенім артып «Қызыл Әскер» орта мектебіне директор етіп тағайындады. Қазіргі таңда осы ұжымды басқарып шәкірттер мен педагог мамандарға саналы тәрбие мен сапалы білім беру жолында аянбай еңбек етіп келеді. Талапшыл басшы жарқын істердің ұйтқысы болып отыр. Білім саласындағы еңбегі еленген ұстаз, 2011 жылы « ҚР Тәуелсіздігіне 20жыл» төсбелгісі, 2013жылы «Үздік директор» төсбелгісімен марапатталды. Сонымен қатар жолдасы екеуі 2 ұл 1 қыз тәрбиелеп отырған жанұя.

